

УДК 519.7:629.504.06

Визначені основні фази життєвого циклу проекту впровадження системи екологічного менеджменту транспортного підприємства та основні задачі, що мають бути вирішені. Розроблено шаблон креативної моделі проекту, яка дозволяє розробити проект впровадження екологічно орієнтованої системи управління транспортним підприємством

Ключові слова: система екологічного менеджменту, креативна модель, управління проектами

Определены основные фазы жизненного цикла проекта внедрения системы экологического менеджмента транспортного предприятия и основные задачи, которые должны быть решены. Разработан шаблон креативной модели проекта, который позволяет разработать проект внедрения экологически ориентированной системы управления транспортным предприятием

Ключевые слова: система экологического менеджмента, креативная модель, управление проектами

КРЕАТИВНА МОДЕЛЬ ПРОЕКТУ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА

В. О. Хрутьба

Кандидат технічних наук, доцент
Кафедра екології та безпеки життєдіяльності
Національний транспортний університет
вул. Суворова, 1, м. Київ, 01010
Контактний тел.: (044) 568-69-96, 093-537-29-15
E-mail: hrutba@mail.ru

1. Вступ

Аналіз сучасних технологій зниження негативного впливу автотранспорту на довкілля, досвіду різних країн щодо проведення природоохоронних заходів, дозволяє визначити комплекс природоохоронних заходів та вибрати серед них пріоритетні. Першочерговими слід розглядати заходи, які забезпечать нормативно-правове та фінансове супроводження реалізації основних напрямів зменшення негативного впливу автотранспорту на довкілля. Серед управлінських методів реалізації принципів сталого розвитку транспорту і зменшення негативного впливу на довкілля беззаперечним лідером є впровадження системи екологічного менеджменту (СЕМ), яка спирається на виконання вимог стандарту ДСТУ ISO 14001:2006 [1]. Дотримання принципів формування СЕМ надає можливість забезпечити ефективне та результативне управління екологічними аспектами діяльності підприємства, контроль і мінімізацію негативного впливу на довкілля всіх процесів транспортної діяльності.

2. Аналіз літературних даних та постановка проблеми

Питанням впровадження СЕМ на підприємствах присвячено багато робіт [2,3,4], ряд досліджень (Андрусенко С.І., Бугайчук О.С., Лобода А.В.) присвячено впровадженню систем управління якістю автотранспортного підприємства відповідно стандарту ДСТУ ISO 9000:2004, але систематизоване використання методів управління проектами ще не знайшло достатнього розповсюдження при розв'язанні проблеми підвищення екологічної ефективності роботи автотранспортного підприємства.

3. Мета та задачі дослідження

Метою роботи є формування креативної моделі проекту впровадження СЕМ транспортного підприємства, що враховує умови та обмеження реалізації проекту.

Для досягнення цієї мети були поставлені наступні задачі:

1. Визначити особливості реалізації проекту впровадження екологічно орієнтованої системи управління підприємством.
2. Провести аналіз життєвого циклу проекту.
3. Сформувати креативну модель проекту впровадження СЕМ транспортного підприємства.

4. Виклад основного матеріалу дослідження

В результаті впровадження екологічно орієнтованої системи управління транспортне підприємство бере на себе зобов'язання беззаперечно дотримуватися вимог природоохоронного законодавства, стандартів екологічної безпеки і раціонального природокористування, що є рушійною силою для завоювання конкурентних переваг як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках. Впровадження СЕМ дозволяє знизити розміри відшкодування до фонду охорони навколишнього природного середовища, т.зв. екологічний податок; зменшити кількість відходів та удосконалити систему поводження з ними; знизити викиди шкідливих речовин в атмосферу внаслідок моніторингу транспортної діяльності, технічного обслуговування і ремонту транспортних засобів.

Всі заходи, що плануються і проводяться підприємством, можна розглядати як проекти, метою яких

є рішення певної задачі по підвищенню екологічної ефективності роботи. Такі заходи мають одночасно торкатись багатьох сторін роботи автотранспортного підприємства і носити комплексний характер. Отже, існує необхідність розробки комплексного проекту впровадження на підприємстві системи екологічного менеджменту у відповідності до вимог стандартів ДСТУ ISO 14001:2006.

Впровадження системи екологічного менеджменту має всі ознаки природоохоронного або екологічного проекту. Це є унікальна діяльність підприємства, яка має початок і закінчення в часі. Життєвий цикл проекту включає всі основні стадії, визначені Стандартом управління проектами РМВоК – ініціація, планування, виконання, контроль, закриття.

Початок проекту визначений моментом прийняття керівництвом підприємства рішення про впровадження системи. Терміном закінчення може бути або одержання сертифікату на відповідність діяльності підприємства стандарту ДСТУ ISO 14001:2006 або досягнення визначених раніше екологічних показників діяльності, що визначають зміни стану довкілля.

На стадії ініціації проводяться необхідні підготовчі роботи, що включають призначення відповідальних за впровадження СЕМ; проведення первинного екологічного аналізу; ідентифікацію законодавчих і нормативно-правових вимог функціонування підприємства; ідентифікацію екологічних аспектів діяльності підприємства. Фаза ініціації проекту закінчується розробкою і затвердженням екологічної політики підприємства.

Фаза планування включає розробку цілей, задач та програми впровадження системи. Проводиться побудова мережевого графіка, діаграми Ганта; визначаються необхідні ресурси проекту. Окремим етапом фази планування є фінансове планування СЕМ. Розробляється кошторис і бюджет проекту. Аналізуються наявні ризики в тому числі і екологічні.

Розробляється процедура управління екологічними впливами. Проводиться оптимізація програми, яка затверджується керівництвом підприємства.

Стадія реалізації проекту включає дії передсертифікаційного етапу, а саме, розробка документації системи; проведення управлінських заходів покращання організаційної діяльності підприємства; впровадження виробничо-технічних заходів по зниженню негативного впливу підприємства на довкілля; проведення навчання працівників. Кожен напрямок може бути представлений окремою підпрограмою або портфелем локальних проектів.

Фаза реалізації проекту готує підприємство до проходження зовнішнього екологічного аудиту з одержанням сертифікату на стадії завершення проекту. Моніторинг і контроль проекту здійснюється проведенням внутрішніх аудитів системи. Терміном закінчення проекту може бути або одержання сертифікату на відповідність діяльності підприємства стандарту ДСТУ ISO 14001:2006 або досягнення визначених раніше екологічних показників виробничої діяльності, що визначають зміни стану довкілля.

Креативна модель (шаблон) проекту (програми) за визначенням [5] включає структуровані знання та навігаційну структуру для опису або вирішення задачі (проблеми) на основі аналізу життєвого циклу проекту. Креативний шаблон проекту, що враховує умови та обмеження реалізації проекту впровадження СЕМ на підприємстві ТДК, приведений в табл. 1.

Задачі проекту є типовими для впровадження СЕМ. Їх доцільно сформулювати, враховуючи основні етапи впровадження системи.

Завдання проекту можуть бути наступні:

1. Провести первинний екологічний аналіз.
2. Розробити і затвердити екологічну політику підприємства.
3. Розробити цілі, задачі та програму впровадження СЕМ.
4. Розробити документацію СЕМ.

Таблиця 1

Креативний шаблон проекту, що враховує умови та обмеження реалізації проекту впровадження СЕМ на підприємстві ТДК

Проблема, на вирішення якої спрямований проект	Високий рівень негативного впливу на НС, який здійснює підприємство. Збільшення витрат на подолання наслідків забруднення. Зниження конкурентоздатності підприємства і міжнародного іміджу.
Сфера діяльності	Управління діяльністю транспортного підприємства
Предмет діяльності	Система управління виробничими і господарськими процесами підприємства; організаційна структура, фінансова система
Місія проекту	Постійне зниження забруднення довкілля, підвищення екологічної безпеки перевезень, реалізація енерго- і ресурсозберігаючої виробничо-господарської діяльності для досягнення конкурентних переваг підприємства у на ринку транспортних послуг.
Продукт проекту	Сертифікат системи екологічного менеджменту, який підтверджує наявність впровадженої системи управління екологічними аспектами діяльності підприємства
Цільова аудиторія	Працівники підприємства, партнери, клієнти, органи місцевого самоврядування, населення регіону
Ціль проекту	Впровадження системи екологічно орієнтованого управління підприємством та сертифікація системи екологічного менеджменту транспортного підприємства у відповідності до вимог стандарту ДСТУ ISO 14001:2006
Задачі проекту	Приведені нижче
Джерела фінансових інвестицій	Кошти підприємства, банківські кредити, можливо кошти ФОНПС і кошти муніципального бюджету
Часові обмеження реалізації проекту	3 роки

5. Впровадити управлінські заходи покращання організаційної діяльності транспортного підприємства.

6. Впровадити виробничо-технічні заходи по зниженню негативного впливу підприємства на довкілля.

7. Впровадити програму навчання працівників підприємства.

8. Провести екологічний аудит.

Слід визначити, що завдання 5 і 6 визначено в загальній формі. Оскільки їх безпосереднє наповнення портфелю проектів залежить від конкретної ситуації на автотранспортному підприємстві.

Відповідно до креативного шаблону, визначених завдань і життєвого циклу проекту можна побудувати робочу структуру проекту для якої визначаються пакети робіт. WBS-структура проекту впровадження СЕМ є ієрархічною структурою декомпозиції робіт, яка поділяє проект на частини - пакети робіт, що мають окреме або спільне управління. Кожен нижчий рівень структури є деталізацією елемента вищого рівня.

Кожен пакет робіт характеризується об'єктивним та вимірюваним результатом, а також відповідальним за досягнення цього результату. Пакети робіт можуть відповідати підцілям проекту. За допомогою структури декомпозиції робіт описується зміст проекту [6].

5. Висновки

Креативна модель проекту визначає основні кроки реалізації проекту впровадження системи екологічного менеджменту транспортного підприємства. Відповідно життєвому циклу початок проекту визначений ухваленням і оприлюдненням рішення керівництва щодо впровадження СЕМ, формулюється екологічна політика, цілі, задачі, програма заходів системи, визначаються результати оцінки. Програма впровадження СЕМ представляється портфелем проектів, включає окремі проекти, що мають метою удосконалення системи управління екологічною діяльністю підприємства.

Література

1. Екологічний менеджмент: навчальний посібник / [Гришук О.К., Матейчик В.П. та ін.]; за ред. М.Ф.Дмитриченка. – К. : НТУ, 2010. – 250 с.
2. Системи екологічного менеджменту. Вимоги та настанови до застосування : ДСТУ ISO 14001:2006. – [Чинний від 2006-05-15]. – К. : Держспоживстандарт України, 2006. – 31 с.
3. Лук'янихіна, О.А. Екологічний менеджмент в системі територіального управління : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.08.01 "Економіка природокористування і охорони навколишнього середовища" [Текст] / О.А. Лук'янихіна. – Суми, 2002. – 19 с.
4. Швїндіна, Г.О. Екологічний менеджмент в енергетичних господарствах машинобудівних підприємств менеджменту : Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.08.01 "Економіка природокористування і охорони навколишнього середовища" [Текст] / Г.О. Швїндіна. – Суми, 2006. – 20 с.
5. Управління інноваційними проектами та програмами. Методологія. МФУ 75.1 : 00013480. – [Чинний від 2010-12-29]. – К.: Стандарт Міністерства фінансів України, 2010. – 44с.
6. Ammenberg, J. Products in environmental management systems: drivers, barriers and experiences [Текст] / J. Ammenberg, E. Sundin // Journal of Cleaner Production. – 2005. – Т. 13, №4. – С. 405-415.

Abstract

Among the management practices of the principles of sustainable transport development and reduction the negative impact on the environment the undisputed leader is the implementation of environmental management system (EMS), which is based on the requirements of standard ISO 14001:2006.

Adherence to principles of EMS allows to ensure efficient and effective management of the environmental aspects of business, control and minimize the environmental impact of all the processes of transport activity, but the systematic use of methods of project management is not adequately spread in solving the problem of improving the environmental performance of the transport enterprise. Application of project management approaches and programs in the implementation of environmental management systems to optimize the application resources to minimize the timing of its implementation, while ensuring high quality results.

The aim of the work is to develop creative model of EMS project implementation of transport enterprise, taking into account the conditions and constraints of the project. To achieve this, certain characteristics of the project implementation environmentally oriented enterprise management system was defined, the analysis of the project life cycle was carried out a creative design model implementation EMS of transport enterprise was formed

Keywords: *environmental management, creative model, project management*